

APRESENTACION: por un plan enerxético galego sustentábel

Para os grupos ecoloxistas galegos o eido da enerxía ten sido un foco de atención permanente, polo grave impacto derivado das infraestruturas enerxéticas (encoros, minas) ou polas emisións contaminantes (chuvia ácida procedente das centrais térmicas) e mesmo polo intento de instalar unha central nuclear (década dos 70 e primeiros 80 en Xove). Frente a estas enerxías suxas, non renovábeis e perigosas, vimos defendendo desde sempre a promoción das fontes alternativas, que deben ser renovábeis e de baixo impacto ambiental, así como a racionalización do consumo e o aforro enerxético.

Hoxe no noso país continuamos a sufrir as consecuencias ambientais de enerxías como a hidráulica convencional ou a térmica. A primeira supuxo a destrución de numerosos ecosistemas fluviais e o asulagamento das mais férteis terras dos nosos vales, deteriorando de forma irreversible a calidade hídrica e piscícola dos nosos ríos. As centrais térmicas constitúen aínda hoxe os focos de maior contaminación do país, pola emisión de dióxido de enxofre e óxidos de nitróxeno.

Por outro lado, nos últimos anos ven-se potenciando o aproveitamento das algunhas enerxías reclamadas polo movemento ecoloxista como alternativas, tais como as minicentrais hidroeléctricas e os parques eólicos. Xa a finais dos 80 existían na Galiza máis dun millar de solicitudes de aproveitamentos hidroeléctricos, moitos dos cais se sitúan en zonas de montaña, nas cabeceiras dos ríos, en tramos aínda até o de hoxe virxes. Non sería até primeiros dos 90 cando realmente administración e empresarios comezaron a interesarse pola instalación de minicentrais, estimando-se que nos próximos anos se poderían construír unhas 300 presas e derivacións nos nosos ríos.

Aínda que con características diferentes, a subvención do quilovátio pola administración despertou tamén un súpeto interese pola instalación de parques eólicos. Hoxe, unhas poucas transnacionais, xuntamente con FENOSA e ENDESA teñen concesións para estudar e instalar centos de parques eólicos. Da noite para a mañá, as perspectivas do negocio eléctrico mudaron o carácter marxinal da enerxía eólica para convertí-la nunha fonte competitiva que contribuirá de forma significativa a incrementar a produción eléctrica no noso país.

Outro aspecto importante do panorama enerxético é a promoción de proxectos de coxeneración, consistentes na instalación de grupos térmicos (polo xeral queimando fuel-oil) en empresas que teñen unha forte demanda de enerxía calorífica (calefacción, aquecemento de diferentes fluídos, procesos de secado, etc). Estas centrais permiten xenerar enerxía eléctrica que poden consumir ou vender á rede xeral (FENOSA), ao tempo que aproveitan o calor residual do proceso de xeneración eléctrica. Neste caso, o rendemento enerxético incrementa-se desde o entorno do 30% das centrais térmicas convencionais até máis do 60%, razón pola cal esta modalidade enerxética está subvencionada. Porén, as perspectivas de lucro tamén levan a instalar plantas de coxeneración en empresas nas que as necesidades caloríficas non sempre son reais, ou ben a coxeneración en base a combustíbeis fóséis (derivados do petróleo, como o altamente contaminante fuel-oil, pero máis lucrativo) supón o desplazamento de combustíbeis como a biomasa

(restos florestais, etc), polo que en ocasións as vantaxes ambientais da coxeneración son mais que dubidosas.

O significado e potencial destas alternativas enerxéticas é mui dispar. Mentres que no eido eólico se están a promover proxectos que en poucos anos a converterían nunha fonte importante, a mini-hídrica nunca pasará de ser unha aportación cuantitativamente pouco significativa, ao igual que a enerxía de biomasa residual, polas súas limitacións intrínsecas. Ao contrario, a enerxía solar, nas súas diversas formas de aproveitamento, presenta a maior potencialidade, pero polo de hoxe segue esquecida. Porén, as potencialidades globais das enerxías alternativas, conxuntamente co aforro e a racionalización do consumo enerxético, e sobre todo coa incidencia sobre aqueles sectores de maior consumo (transporte, certas industrias -lembre-se que só a fábrica de Alúmina/Alumínio de San Cibrán é responsábel aproximadamente de un tercio do consumo eléctrico total galego-, etc) con seguridade permitirían a medio prazo a elaboración de planos enerxéticos mais compatíbeis cos principios ecoloxistas.

Por outro lado, cumpre indicar que o impacto ambiental dalgunhas modalidades como a eólica, a mini-hídrica ou a biomasa depende de factores concretos de cada proxecto, resultando primordial o seu emprazamento, a xustificación da súa necesidade, o ritmo de explotación, ou as medidas correctoras contempladas. A realización práctica de proxectos de enerxía mini-hídrica e eólica é hoxe denunciada por moitos ecoloxistas, a raíz da inobservancia dunhas medidas ambientais mínimas ou de certos límites á súa implantación. Planteada a promoción destas enerxías alternativas como negocio privado antes que como solución á crise ambiental da enerxía e ás necesidades económicas e sociais, non resulta estrano que os ecoloxistas nos vexamos obrigados a estudar, divulgar e mesmo denunciar o impacto ambiental derivado da instalación de minicentrales e parques eólicos, ao tempo que propomos limitacións, medidas correctoras e alternativas. Velaí o obxectivo principal desde caderno.

Cumpre por elo elaborar un Plano Enerxético Galego de carácter sustentábel, que promocioe o aforro enerxético, a substitución das enerxías suxas por aquelas mais limpas, e programe a satisfacción das necesidades enerxéticas do país. Tanto técnica como economicamente, hoxe é viábel un forte xiro ecolóxico da política enerxética. Para elo ha-se de ter presente a realidade do sector eléctrico no noso país, as necesidades do consumo interno, o feito de que hoxe a maior parte da enerxía eléctrica é exportada, e os planos públicos e privados de infraestructuras de transporte, principal sumidoiro de enerxía en calquera sociedade industrializada (en relación con isto último, deberíamos dicir mais ben o contrario: as implicacións enerxéticas e ambientais do transporte deben condicionar as infraestructuras viárias, dentro dunha política integrada). Note-se que Galiza é un país cun forte potencial eléctrico, exportador deste tipo de enerxía desde hai décadas e importador do 100% do petróleo que consume: neste contexto, debería fomentarse a reconversión das modalidades de transporte para aquelas impulsadas por electricidade, tais como o tren interurbano e de cercanías, os tranvías, etc.¹

Temos que ser conscientes por tanto das múltiples implicacións do problema enerxético, e da complexidade da elaboración dunha proposta enerxética razoábel, que teña como obxectivo a minimización do seu impacto ambiental. Este presenta unha dobre vertente, actuando de forma grave sobre os nosos ecosistemas particulares, tal como se indicou mais arriba para as enerxías convencionais, e hoxe de forma adicional polas minicentrales e parques eólicos, pero contribuíndo tamén á problemas transfronteirizos (a mesma chuvia ácida) ou planetários (efeito invernadeiro).

1.- Galiza é un país cun forte potencial eléctrico, exportador deste tipo de enerxía desde hai décadas e importador do 100% do petróleo que consume. Porén, en absoluto estamos a liderar a reconversión das modalidades de transporte para aqueles impulsados por electricidade: tren, interurbano e cercanías, tranvías urbanos, etc.

En definitiva, dous son os eixos imprescindíbeis dunha política enerxética sustentábel: racionalización do consumo enerxético, favorecendo a eficacia e o aforo real, e substitución das enerxías suxas por enerxías limpas, renovábeis e respetuosas coa nosa natureza. Falamos por tanto dun modelo enerxético sustentábel no dobre sentido da palabra; é dicer, durábel no tempo ou compatíbel coa conservación dos recursos naturais e cos dereitos das xeracións vindeiras, e socialmente defendíbel ou distribuidor da riqueza e alicerce dun desenvolvemento solidário.

Manuel Soto Castiñeira
Santiago, setembro de 1996.

**ADEGA
CADERNOS**